

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXVI-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 7-8/квітень 2015 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Іван КОВАЧ

ВІН ТУТ, ВІН ТАМ І ДНЕСЬ!..

Зі всіх-усіх сторін,
зі всіх пекел-раїв
завіє стогін, він,
зі всіх раїв-країв.

Той стогін морить всіх,
які, немов врозріз,
шукають, як на гріх,
себе в собі і скрізь.

Тож стогнемо вовік
і тут, і там на блиск,
коли на шию – зирк! –
ляга шаблевий лиск.

Лягай, лягай ізнов,
шаблева доле, й тут,
де воля й без умов
шука себе з розпут...

Бо йде Христос до нас,
вертається з небес
у кожен, кожен час, –
Він тут, Він там і днесь!..

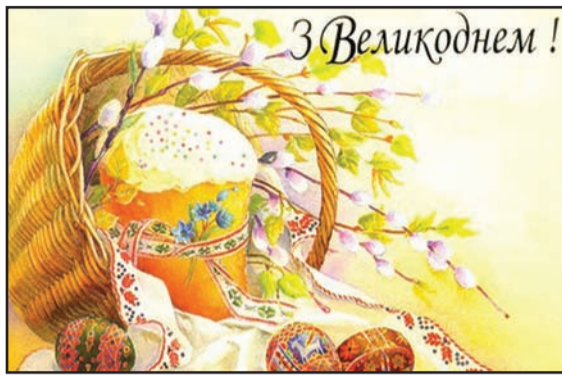
Серед небес-чудес
Він тут, Він там і днесь:
**Христос воскрес!
Воїстину воскрес!**

У номері:

- Великодні вітання «Вільному Слову» ▶ стор. 2
- Ст. Бучута про Національну Олімпіаду ▶ стор. 3
- 201-річчя Тараса Шевченка в Клузі ▶ стор. 4
- Актив СУР в Посольстві України ▶ стор. 5
- Українське населення в Марамуреші ▶ стор. 6
- Україністика: «Крок до України» ▶ стор. 7
- «Шевченко: Символ української нації» ▶ стор. 8
- Шевченко знову в наших Ясах ▶ стор. 9
- Лікар Наталія Бринзянюк-Лазарчук ▶ стор. 10
- У Сату-Маре – три заходи-події ▶ стор. 11
- Бендерський період Пилипа Орлика ▶ стор. 12
- Мемуари письменника Д. Онищука ▶ стор. 13
- Найстаріша паска в світі ▶ стор. 14
- Міжнародний день Землі ▶ стор. 15
- Наша українська мова в Румунії ▶ стор. 16

Великодні вітання «Вільному слову»!

У ці урочисті святкові дні сердечно вітаємо Вас з Воскресінням Христовим, з Паскою Христовою, і нехай царюють у ваших серцях радість і душевний спокій. Бажаємо Вам у ці весняні дні відчуття повноту життя, щедроти української землі та родинне тепло. Нехай Господь дарує Вам любов, радість, мир та злагоду на довгі і благодатні дні. Бажаємо усім здоров'я, добробуту й успіхів у добрих ділах!

*З Христовим Воскресінням щиро вас вітаємо!
Жити в любові і радості від щирого серця бажаємо!
Хай буде запашиною Великодня Паска,
І буде з вами завжди милосердна Божа ласка!
Христос Воскрес! Воістину Воскрес!*

З повагою
Одарка і Ярема ОНИЩУК

Дозвольте привітати Вас зі святом світлого Христового воскресіння!

Нехай Божа милість та благословення зростають ваше життя, а мир, любов та злагода запанують у Вашій оселі і у Вашому краю.

...І щоб лунало нам усім з небес:

*Христос воскрес!
Воістину воскрес!*

Із щирою пошаною,
Ярослава-Орися КОЛОТИЛО,
голова Союзу українців
Румунії – Бухарестська філія

Дозвольте привітати Вас зі святом світлого Христового воскресіння!
Нехай Божа милість та благословення зростають ваше життя, а мир, любов та злагода запанують у Вашій оселі і у Вашому краю.
...І щоб лунало нам усім з небес:
*Христос воскрес!
Воістину воскрес!
Із щирою пошаною,
Ярослава-Орися Колотило,
голова Союзу українців
Румунії – Бухарестська філія*

«ШКОЛА – НЕ ТАК!»

ШАХ, ФУТБОЛ ТА ГАНДБОЛ

Перед Великоднем у школах Румунії відбувся тиждень, так званої «Школи – не так». В цей тиждень відбулися, між іншим, і спортивні змагання. Про деякі з них хочу написати.

В гімназійній школі с. Дарманешти Сучавського повіту відбувся конкурс з шахів під назвою: «ШАХ – СПОРТ РОЗУМУ».

Конкурс був реалізований викладачем фізкультури Марою Тіфінюк та директором-координатором проф. Лучіаном Дімітріу, затверджений Сучавським повітовим управлінням спорту і молоді, яке підтримало акцію дипломами і медалями для конкурентів і викладачів. Мені приємно подати імена викладачів: Крістіна Пискливий – школа з Калинешт-Купаренку, Крісті Апетрей – школа з Шербівців, Валентин Гріжінку – школа з Бурли, Василь Лупітрик – школа з Марицеї, Андрій Шведуняк – школа з Данили, Мара Тіфінюк – школа з Дарманешт.

Великий конкурс викладачі Раду Казаку і Віктор Теодоріу.

Конкурс проходив по двох категоріях – класи V-VI та класи VII-VIII.

Ось і переможці:

Класи V-VI

- I. Емануела Овадюк – Дарманешти;
- II. Резван Ігнат – Данила;
- III. Анамарія Кочорван – Бурла;
- Ленуца Кочорван – Бурла.

Класи VII-VIII

- I. Габріел Чобану – Шербівці;
- II. Маріян Франковські – Шербівці;
- III. Тудор Грумеца – Марицея. Честь їм!

В гімназійній школі с. Бурли відбулися змагання з футболу та гандболу. Брала участь команди шкіл з Бурли, Марицеї, Воловці, Сату Маре та з школи Н-р 2 міста Радівців.

Результати змагання:

Футбол

- I. Сату Маре;
- II. Марицея;
- III. Бурла.

Гандбол

- I. Бурла;
- II. Сату Маре;
- III. Марицея.

Викладачі, які їх приготували: Василь Лупітрик – Марицея, Крістіян Векерян – Бурла, Богдан Черна і Овідіу Пусак – Сату Маре, Едісон Муга – Воловець, Крістіян Турлюк – Радівці.

Що ще додати? Хіба «MENS SANA IN CORPORE SANO».

Микола КУРИЛЮК

Бажаю Вам Світлич Великодніх Свят.
Дуже вдячна, що надрукували про Павла.

З пошаною,
Валерія ШОВКАЛЮК

Шановні колеги та друзі,

Великодні привітання від Світового Конгресу Українських Молодіжних Організацій.

Христос Воскрес - Воістину Воскрес!

Красімір ПАНКОВСЬКИЙ,
секретар СКУМО

Виступ голови СУР п. Степана Бучути по Радіо-Інтернаціонал про Національну олімпіаду з української мови та літератури

ШАНОВНІ СЛУХАЧІ,

В першу чергу, від імені Проводу Союзу українців Румунії і від мене особисто вітаю вас із Світлим Святом Воскресіння Христового та бажаю вам великого людського щастя, міцного здоров'я і веселих Великодніх свят.

Христос воскрес!

Воістину воскрес!

Повідомляю Вас, що цього тижня від понеділка до середи, тобто від 6 до 8 квітня 2015 р., в місті Бая Марє, що на Мараморощині, відбувся конкурс Національної олімпіади з української мови та літератури.

Відкриття Олімпіади відбулося у Великому залі Марамороського профспілкового будинку культури, де були присутні:

– Префект Мараморощини п. Антон Рогіян;

– Генеральний інспектор Марамороського шкільного інспекторату проф. Ана Молдован;

– Голови Центральних Комісій Олімпіад, між якими пані лектор д-р п. Анамарія Герцану – голова Комісії Олімпіади з української мови;

– Виконавчий голова Центральної комісії Олімпіади з української мови п. проф. Ельвіра Кодря;

– інспектори для української мови: Симона Малярчук; Іван Кимпяну та викладачі, члени Комісії: Микола Корнищан, Лівія Роман, Емілія Кодря, Анна Малярчук-Боцок, Лучія Мігок, Діана Фрасинюк, Антонета Кидеша і Михайло Бобик. Всіх 12 членів. А також були присутні викладачі-супровідники в складі 6 осіб та 48 учнів-конкурентів: 16 учнів із Мараморощини, 14 із Сучавського повіту, 12 з Тіміського повіту, 4 з Карашсеверінського повіту та 2 з Ботошанського повіту.

У вівторок, 7-го квітня, в Гімназійній школі н-р 18 відбувся Конкурс з української мови та літератури, а в середу, 8-го квітня, були проголошені результати та відбулося преміювання переможців.

Результати Національної олімпіади з української мови та літератури – 6-8 квітня 2015 року, місто Бая Марє:

Перша премія:

– Боднарюк Михайло, VII клас, Вишавська Долина, Марамороський повіт;

– Одовічук Мадаліна, VIII клас, Балківці, Сучавський повіт;

– Луцак Олександр-Василь, IX клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт;

– Гарасемюк Деніса, X клас, Технічний Коледж ім. Лацку Воде, Серет, Сучавський повіт;

– Лавіца Оксана, XI клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт;

– Гоменюк Ралука-Оана, XII клас, Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет, Сучавський повіт;

Друга премія:

– Лонтя Лавінія, VII клас, Ремети, Марамороський повіт;

– Пінтіліє Деніса, VIII клас, Кричунів, Марамороський повіт;

– Сакала Оксана-Андрея, IX клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт;

– Годинка Йонела-Діана, X клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт;

– Нікіфурюк Джорджіана, X клас, Національний коледж ім. Євдоксія Гурмузакі, Радівці, Сучавський повіт;

– Гавриляк Вероніка, XI клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт;

– Нямчук Анна-Мірела, XII клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт.

Третя премія:

– Козарюк Деніса-Лорена, VII клас, Балківці, Сучавський повіт;

– Скіпор Чезара-Ніколета, VIII клас, Балківці, Сучавський повіт;

– Григораш Алін, IX клас, Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет, Сучавський повіт;

– Шофінець Санду, X клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт;

– Усатюк Андрій-Октав'ян, XI клас, Національний коледж ім. Міхая Емінеску, Сучавський повіт;

– Кіріак Оксана, XII клас, Ліцей ім. Тараса Шевченка, Сігет, Марамороський повіт.

Відзнаки:

– Фірішак Михаєла-Делія, VII клас, Кричунів, Марамороський повіт;

– Лавіца Васіліка-Андрея, VIII клас, Верхня Рівна, Марамороський повіт;

– Кіріак Наташа-Олександра, IX клас, Технічний Коледж ім. Лацку Воде, Серет, Сучавський повіт;

– Смичкаш Марта-Таня, X клас, Національний коледж ім. Юлії Гашдеу, Лугож, Тіміський повіт;

– Кернічук Деніса, XI клас, Технічний коледж ім. Лацку Воде, Серет, Сучавський повіт;

Від імені Союзу українців Румунії брав участь голова СУР Степан Бучута, який, окрім похвальних грамот, вручив грошові премії переможцям, а всім учасникам кульки з українськими книгами, газетами та ручками.

На кінець він побажав педкадрам та учням успіхів в подальшій їх навчальній праці і поздоровив всіх з нагоди Великодніх свят!

Клуж-Напока: Свято 201-ї річниці народження українського національного поета Т. Г. Шевченка (1814-1861)

Кожного року у березні всі філії Союзу українців у Румунії, як і українці з усіх частин світу, відзначають річницю з дня народження Тараса Григоровича Шевченка – українського поета, письменника, художника, драматурга, мислителя, громадського та політичного діяча, фольклориста, етнографа, академіка Імператорської Академії мистецтв. Ми ще називаємо його великим талантом, геніальним поетом і художником, апостолом правди і свободи, генієм, пророком, нескореним борцем за волю України, великим сином України. «Він не був політиком, проте на його ідеях виховувались і виховуються громадські організації і народ в цілому. Він не був полководцем, але його слово мобілізувало і мобілізує мільйони українців до боротьби за власні права і свободи та людську гідність. Він не прагнув бути пророком, проте своїм могутнім словом, як Мойсей, вивів свій народ з «єгипетського» ярма...» - так пишуть про Шевченка сучасники.

Захід в Клузі відкрив пан лектор доктор Іван Гербіль, один з організаторів зустрічі, яка відбулася у Клузівському Університеті імені Бабеша-Бойоя, – кафедра слов'янських мов при факультеті іноземних мов, відділ української мови та літератури за незмінної фінансової підтримки Союзу українців Румунії. Перегляд невеликої документальної стрічки про головні біографічні та творчі етапи Шевченка відкрив наше святкування. Першою зачитала свою доповідь пані доктор лектор Михаєла Гербіль на тему: «Три літа» – золотий творчий період Шевченка». Період "трех літ" – це роки формування художньої системи зрілого Шевченка. Цей період охоплює роки 1843 - 1847 (до арешту) і пов'язаний з двома його подорожами в Україну. Це був чи не найпродуктивніший період в житті Шевченка. Названо його так за назвою збірки "Три літа" (яка включає поезії 1843 - 1845 рр.). Тоді поет пише як реалістичні твори, так і твори, в яких реалістичні початки по-різному поєднуються з романтичними, а також твори суто романтичні. Таке співіснування романтизму і реалізму в творчості зрілого Шевченка є індивідуальною особливістю його творчого методу. Було підкреслено, що домінуючою тенденцією стає прагнення об'єктивно відображати дійсність у всій її складності.

Наступні дві доповіді Нарчіси Семенюк: – «Тарас Шевченко – символ відродження українського народу» та Беатрисі Попович – «До 175-ї річниці від першого видання «Кобзаря» – розкрили не тільки життєвий та творчий шлях письменника, але і долю його творів і видань. Вибіркові поеми з «Кобзаря» перекладено понад 100 іноземними мовами. Важливими і цікавими були його перші видання, сила їхнього впливу, оцінка критиків і читачів. Та найцікавішим і вартим уваги виданням «Кобзаря» можна безпомилково вважати його вишитий варіант (2013 рік). Літератор Олена Медведєва та дизайнер Анна Тимошок з міста Рівне повністю і без скорочень вишили всі поезії Тараса Григоровича, уміщені в першому виданні 1840 року. Текст вишивали у техніці «стебнівка», а ілюстрації – хрестиком. Окремі зображення містять понад 100 тисяч хрестиків. Кожна сторінка оздоблена традиційним українським орнаментом. Спосіб переплітання та зовнішнього оздоблення «Кобзаря» зроблений на зразок переплітання та оздоблення стародруків. Обкладинка обтягнута шкірою та оздоблена вишивкою хрестиком. Кажуть, таке видання надає можливість не просто читати Кобзареве слово - читати його історію життя, біль і віру - але дозволяє доторкнутися до неї навіть пучками пальців і вустами.

Протягом зустрічі члени групи «Жар-птиця» зачитали одні з найвідоміших Шевченкових віршів на українській мові та у перекладі на румунську мову. Сильним і натхненним було їхнє виконання пісень на вірші поета. Дехто в залі не стримувався і підспівував молодим виконавцям, бо ж музика має тенденцію захоплювати і підносити людей.

Варто наголосити, що Т. Г. Шевченко підніс українську літературу до рівня найрозвиненіших літератур світу. Вважають, що він завершив процес формування української мови, розпочатий Котляревським, Квітокою-Основ'яненком та іншими через її синтез з живою народною мовою. Поет оспівував долю народу і України, яка постала перед ним поневоленою, сплюндрованою завойовниками з усіх сторін протягом століть. Та відображаючи тогочасне і минуле буття, він проектував у своїх творах майбуття. Він виступив на захист України-неньки від поневолювачів, закликав до єдності і до боротьби.

Чи не найвагомішою Шевченковою спадщиною є вплив його творів та висловлених в них ідей, закликів на розвиток соціальної і національної свідомості українського народу. Шевченково слово злякалась вся імперська Росія: йому заборонили писати і малювати, не дозволяли жити в Україні, карали казематами і засланням; твори не друкували, вилучали і нищили ручні переписи. Боялась його і російсько-більшовицька влада: з нього робили атеїста, інтернаціоналіста, строго цензуруючи програми Шевченківських концертів, вилучаючи із шкільних програм низку його творів, забороняючи читання його поезій біля пам'ятників Шевченкові в різних містах.

В останні роки вже нова влада прикривалась його ім'ям не раз, що могло б відштовхнути людей від його праць. Та геніального Шевченка читали, співали, малювали на Майдані, як нікого іншого і як ніколи до того. Думаю, це в першу чергу тому, що Тарас єднає нас і кличе: «Борітеся – поборете!». А зараз всі українці дуже хочуть побороти безлад, роз'єднання і створити незалежну, соборну, сильну і демократичну державу, про яку так мріяв наш Шевченко.

ЗУСТРІЧ ПОСЛА УКРАЇНИ В РУМУНІЇ З ПРЕДСТАВНИКАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ

21 квітня 2015 р. у приміщенні української дипустанови в Бухаресті відбулась зустріч Посла України в Румунії Теофіла Бауера з керівництвом Союзу Українців Румунії та активістами української громади, за участю Голови Союзу українців Румунії Степана Бучути, депутата Парламенту Румунії від української меншини Івана Марочка та представників виконавчої Президії СУРу.

На початку зустрічі Посол Теофіл Бауер поінформував учасників щодо ситуації на сході України, дотримання Україною Мінських домовленостей, а також зусиль офіційних чинників по відновленню миру на Донбасі.

Посол також ознайомив присутніх з поточним станом та подальшими перспективами двостороннього співробітництва та розвитком політичного діалогу між Україною та Румунією.

У ході зустрічі було обговорено стан забезпечення прав та потреб української національної меншини в Румунії, проблеми, з якими стикаються українці Румунії у сфері збереження української культури, традицій, мови та історії, визначено шляхи подальшого співробітництва між Посольством та українською громадою.

Відбувся також конструктивний діалог присутніх щодо спільних зусиль Посольства та Союзу Українців Румунії у розвитку співробітництва в галузі освіти та культури, організації спільних тематичних заходів, які будуть впливати на формування позитивного іміджу України в Румунії.

Посольство України в Румунії

ВІТАЄМО З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ ТА З ПРАЗНИКОМ ВОСКРЕСІННЯ!

♦Стелуцу ДЕРЕШТЯНУ (2 квітня 1953 р.) – референта відділу з питань кадрів при Центральному приміщенні Союзу українців Румунії.

♦Ельвіру КОДРЯ (6 квітня 1968 р.) – уродженку українського села Вишавська Долина, Мараморощина, радника в Міністерстві освіти Румунії для української нацменшин, автора робочого зошита для школярів «Я вчуся писати по-українськи». Гарна і добра українка, випускниця Сігетського ліцею та Бухарестського факультету іноземних мов, дбає, щоб Олімпіади з української мови проходили успішно та щоб наші учні представлялися на висоті і приносили нам усім радості і гордості. Бажаємо раднику Міністерства освіти Румунії багато успіхів у подальшій роботі.

♦Ірину ПЕТРЕЦЬКУ (7 квітня 1933 р.) – випускницю Сігетського українського педагогічного ліцею, довголітню учительку, яка за весь свій викладацький період, і не лише, боролась за те, щоб верхньорівнянські учні вчилися своєї рідної української мови навіть і коли за її викладання не платили. Завдяки таким нашим учителям, випускникам тих наших українських ліцеїв не легких післявоєнних років, які кінець-кінцем було закрито, на своїх місцях не замерла рідна мова.

2002 р.: Незабутня зустріч в Дельті Дунаю. Зліва направо – поети Михайло Ткач, Іван Ковач, Мірча Лютик.

Фото: Міхай КУКУ

♦Івана АРДЕЛЯНА (8 квітня 1938 р.) – священника-пенсіонера марамороського с. Бистрий, вірного служителя української православної церкви в Румунії, батька 9 дітей. Все своє життя приділяє вихованню молоді в Бистрому, з якими бере участь в українських подіях на Мараморощині, і не тільки.

♦Вікентія НИКОЛАЙЧУКА (9 квітня 1940 р.) – голову Галацької повітової філії СУР, співзасновника цієї організації, який дбає, щоб вона існувала, щоб про українців цього краю знали і поважали їх. Побажаймо подальших успіхів п. Николайчуку.

♦Богдана КЛЕМПУША (9 квітня 1979 р.) – редактора «Радіо-Інтернаціонал», доброго і широго українця, члена СУР, вихідця з українського марамороського села Вишавська Долина.

♦Маріанну МІХАЙЛЯНУ (14 квітня 1956 р.) – секретаря Румуно-української торгової палати, скарбника Бухарестської філії СУР та заступника голови Жіночої організації, випускницю факультету іноземних мов (російська-румунська) Бухарестського університету, яка деякий час працювала викладачем та преподачем.

♦Юрія ПАРАЩИНЦЯ (19 квітня 1942 р.) – уродженця українського марамороського села Ремети, викладача музики, відомого диригента, композитора та автора пісенника для дошкільнят «Рідний краю!..» та Антології «ГРУПЕТТО», який нещодавно вийшов друком за фінансування СУР.

♦Михайла МАЧОКУ (24 квітня 1932 р.) – голову Сатумарської філії СУР та першого заступника голови СУР, доброго, відданого та активного українця, уродженця с. Ремети, Мараморощина. Своєю наполегливою і настійливою працею п. Мачока зумів зробити так, щоб у м. Сату Маре наш геній Т. Шевченко дивився на всіх нас українців з свого п'єдесталу добрими очима, розуміючи, що ми наслідували його слова «І чужого научайтесь, й свого не цурайтесь!». Нещодавно вийшла друком книга «Тарас Шевченко – Апостол Українського народу», на честь 200 років від його народження, упорядник якої пан Мачока. Дальшої та успішної Вам роботи на ниві українства, пане Мачока!

МНОГІХ ЛІТ!

ЦЕРТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СІЛ ПОВІТУ МАРАМУРЕШ

(Продовження з попереднього числа)

Зростання чисельності українців від 1905 до 1995 р. відбувалося за рахунок високого показника природного приросту. У 1977-1992 рр. чисельність населення в українських поселеннях Мараморощини зросла на 3255 осіб. За період 1992-1995 рр. вона збільшилася на 646 осіб.

Уже після 1995 р. динаміка чисельності населення в українських комунах має тенденцію до повільного зменшення. Впродовж періоду 1992-2002 рр. кількість населення зменшилася на 2108 осіб. У 2002-2011 рр. кількість українського населення зменшилася на 1078 осіб. За період 1992-2011 рр. кількість українського населення зменшилася на 3186 осіб.

Чисельність українського населення залежить насамперед від природного приросту, тобто різниці між кількістю народжених і тих, що померли. На відтворення населення впливають різні чинники, серед яких найтипівішими є природні, біологічні, соціально-економічні, релігійні, соціально-культурні, психологічні. Величина природного руху залежить від статеві-вікової структури, стану шлюбів та розлучень, жіночої фертильності тощо.

Природний приріст українського населення у 1991-1992 рр. мав тенденцію до зростання. У 1994 р. він становив 10‰, проте природний приріст всього населення повіту Марамуреш у цей же час був значно нижчий (1,2‰). Показник смертності серед українців не перевищував 10‰, у той час, коли в середньому у повіті він становив 11,2‰ (табл.3). У 2002 р. природний приріст населення становив 7,29 ‰. Останній перепис населення 2011 р. засвідчив тенденцію до зниження природного приросту населення – 2,27‰, табл. 3.

На динаміку чисельності населення та його природний приріст негативно впливає високий рівень мертвороджених дітей та велика кількість смертей серед дітей віком до року. У 1991-1992 рр. кількість мертвороджених дітей мала тенденцію до зменшення. Показник мертвороджених дітей на 1000 народжених набув найбільшого значення (16,6‰) у 1993 р. У 1993-1994 рр. цей показник знизився до 12,1‰. У 2002 р. зазначаємо низький показник мертвороджених дітей, який становив 7,29 ‰. За даними останнього перепису населення 2011 р. – 2,27‰. Найбільшу кількість мертвороджених дітей спостерігаємо в комунах Поєніле де суб Мунте, Репедя, Бістра та Рускова. У 1991-1992 рр. динаміка смертності дітей віком до року мала нисхідну тенденцію, а вже у 1994 р. цей показник становив 33,6‰. За даними останнього перепису населення 2011 р. - 15,91‰.

Таблиця 3: Відтворення населення в українських поселеннях повіту Марамуреш

Поселення	Рік	Народжуваність		Смертність		Природний приріст		Мертво-народжені діти		Померли у віці до року	
		осіб	‰	осіб	‰	осіб	‰	осіб	‰	осіб	‰
Бістра	1991	113	20,7	36	6,6	77	14,1	1	8,8	8	26,5
	1992	122	24,4	59	11,8	63	12,6	1	8,1	1	8,2
	1993	103	20,7	52	10,5	51	10,2	1	9,6	6	58,3
	1994	77	15,7	43	8,7	34	6,2	1	12,8	-	-
	2002	63	14,24	57	12,89	6	1,35	2	31,75	1	15,87
	2011	54	12,93	41	9,82	13	3,11	-	-	-	-
Бочкою Маре	1991	67	13,9	56	11,6	11	2,3	-	-	3	44,8
	1992	80	17,8	48	10,7	32	7,1	-	-	1	12,5
	1993	57	12,7	69	15,4	-12	-2,7	1	17,2	2	35,1
	1994	46	10,3	61	13,6	-15	-3,3	-	-	2	43,5
	2002	50	11,19	54	12,09	-4	-0,9	-	-	-	-
	2011	38	9,95	50	13,09	-12	-3,14	-	-	-	-
Поєніле де суб Мунте	1991	288	25,8	95	8,5	193	17,3	8	27	12	41,7
	1992	294	27,3	98	9,1	196	18,2	6	20	13	44,2
	1993	275	25,4	89	8,2	186	17,2	6	21,4	16	58,2
	1994	286	26,5	88	8,2	198	18,3	2	6,9	16	55,9
	2002	209	20,83	84	8,37	125	12,46	2	9,57	6	28,71
	2011	144	14,29	91	9,03	53	5,26	-	-	4	27,78
Ремеці	1991	57	16,6	40	11,6	17	5,0	-	-	3	52,6
	1992	54	16,0	29	8,6	25	7,04	-	-	3	55,6
	1993	35	10,4	31	9,2	4	1,02	-	-	-	-
	1994	47	13,9	36	10,6	11	3,3	-	-	3	63,8
	2002	38	12,42	34	11,12	4	1,3	-	-	2	52,6
	2011	34	11,18	31	10,19	3	0,99	-	-	-	-
Репедя	1991	148	27,2	37	6,8	111	20,4	1	6,7	8	54,1
	1992	126	25,4	32	6,5	94	18,9	1	7,9	1	7,9
	1993	133	26,8	41	8,3	92	18,5	3	22,1	6	45,1
	1994	112	22,5	34	6,8	78	15,7	4	34,5	2	17,9
	2002	76	15,96	42	8,82	34	7,14	-	-	4	52,63
	2011	74	15,69	27	5,72	47	9,97	-	-	3	40,54
Рона де Сус	1991	87	15,8	62	11,3	25	4,5	-	-	3	34,5
	1992	78	15,2	45	8,8	33	6,4	1	12,7	1	12,8
	1993	59	11,6	66	13,0	-7	-1,4	1	16,7	-	-
	1994	71	14,9	59	11,7	12	2,4	1	13,9	1	14,1
	2002	53	11,28	64	13,62	-11	-2,34	-	-	-	-
	2011	37	9,6	53	13,74	-16	-4,14	-	-	-	-
Рускова	1991	118	20,2	39	6,7	79	13,5	2	16,7	4	33,9
	1992	121	22,2	46	8,4	75	13,8	-	-	5	41,3
	1993	119	21,6	36	6,5	83	15,1	1	8,3	4	39,6
	1994	105	19,0	32	9,4	53	9,6	1	9,4	1	9,1
	2002	59	12,15	30	6,18	29	5,97	-	-	-	-
	2011	59	10,65	50	9,02	9	1,63	1	16,95	-	-
Всього	1991	878	21,1	365	8,8	513	12,3	12	13,7	41	46,7
	1992	875	22,3	357	9,1	518	13,1	9	10,3	25	28,6
	1993	781	19,9	384	9,8	397	10,1	13	16,6	34	43,5
	1994	744	19,0	353	9,0	391	10,0	9	12,1	25	33,6
	2002	548	15,10	365	10,06	183	5,04	4	7,29	13	23,72
	2011	440	12,49	343	9,74	97	2,75	1	2,27	7	15,91

В таких українських селах, як Поєніле де суб Мунте (Поляни), Репедя (Кривий), Рускова (Русково) та Бочкою Маре (Великий Бичків) зазначаємо високі показники смертності дітей до року серед українських поселень, а в комунах Рона де Сус (Верхня Рівна) та Ремець (Ремети) вони значно нижчі. Високий показник мертвороджених дітей зумовлюється такими факторами, як недостатній рівень медичних знань серед українських жінок, культури медичного обслуговування та ін.

Динаміка відтворення населення в українських поселеннях повіту Марамуреш характеризується територіальними відмінностями. В гірських українських селах (Поєніле де суб Мунте, Репедя, Бістра, Рускова) спостерігаються високі показники народжуваності і низькі показники смертності. У горбистих приміських

Таблиця 4: Шлюби та розлучення в українських комунах повіту Марамуреш зареєстровані у 1991-1994 рр.

Комуна	Рік	Шлюб		Розлучення	
		всього	‰	Всього	‰
Бістра	1991	44	8,1	5	0,92
	1992	45	9,0	3	0,60
	1993	33	6,6	1	0,20
	1994	29	5,9	5	1,01
	2002	30	6,8	3	0,68
	2011	27	6,5	9	2,15
Бочкою Маре	1991	31	6,4	4	0,83
	1992	25	5,6	3	0,67
	1993	30	6,7	6	1,34
	1994	24	5,4	2	0,45
	2002	29	6,2	4	0,89
	2011	26	6,8	10	2,62
Поєніле де суб Мунте	1991	85	7,6	2	0,18
	1992	93	8,6	4	0,37
	1993	86	8,0	5	0,46
	1994	85	7,9	6	0,56
	2002	73	7,3	7	0,69
	2011	56	5,6	9	0,89
Ремеці	1991	29	8,4	2	0,58
	1992	18	5,3	3	0,89
	1993	19	5,6	-	-
	1994	23	6,8	7	2,06
	2002	14	4,6	6	1,96
	2011	21	6,9	4	1,31
Репедя	1991	25	4,6	4	0,73
	1992	35	7,1	2	0,40
	1993	30	6,1	5	1,01
	1994	27	5,4	2	0,40
	2002	30	6,3	2	0,42
	2011	34	7,2	8	1,70
Рона де Сус	1991	42	7,6	10	1,82
	1992	40	7,8	3	0,58
	1993	37	7,3	6	1,18
	1994	51	10,1	16	3,17
	2002	50	10,6	7	1,49
	2011	37	9,6	8	2,07
Рускова	1991	38	6,5	4	0,69
	1992	55	10,1	2	0,37
	1993	46	8,4	7	1,27
	1994	39	7,1	3	0,54
	2002	45	9,3	10	2,06
	2011	33	5,9	9	1,62
Всього	1991	294	7,1	31	0,74
	1992	331	8,5	20	0,51
	1993	281	7,2	30	0,77
	1994	268	6,9	41	1,05
	2002	271	7,5	39	1,07
	2011	234	6,6	57	1,62

селах краю - Бочкою Маре, Рона де Сус та Ремець показники природного приросту невисокі. У 2002 р. у комуні Рона де Сус показник природного приросту населення був від'ємний - 2,34 ‰. Уже в 2011 р. цей показник набув найбільшого від'ємного значення (-4,14) серед українських сіл повіту Марамуреш.

Одним із вагомих чинників, які суттєво впливають на величину показника природного приросту населення, є кількість шлюбів та розлучень. Абсолютні і відносні показники шлюбів та розлучень наводяться в таблиці 4 та рис. 3, 4.

рис. 3
Динаміка шлюбів серед населення українських сіл повіту Марамуреш у 1991-2011 рр.

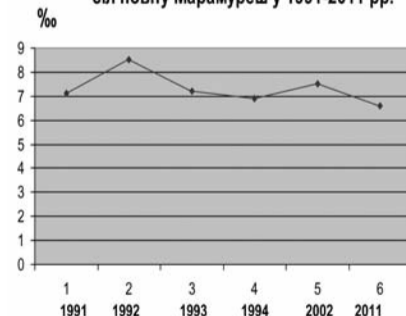
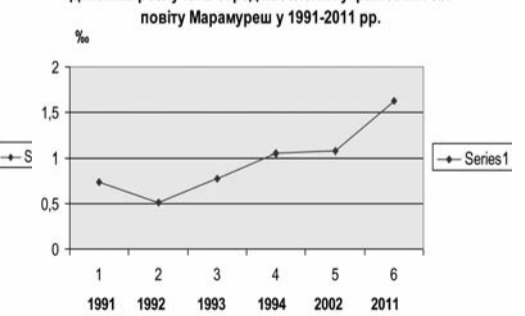

рис. 4
Динаміка розлучень серед населення українських сіл повіту Марамуреш у 1991-2011 рр.

Динаміка шлюбів у різні періоди була різною. Так, у 1991-1992 рр. вона зростала, а у 1992-1994 рр. зменшувалася. Динаміці розлучень властива протилежна тенденція. В комуні Рона де Сус зазначаємо найвищий показник шлюбів та розлучень порівняно з іншими українськими поселеннями повіту Марамуреш. У комунах Поєніле де суб Мунте (Поляна), Репедя (Кривий), Рускова (Русково) та Бістра (Бистрий) спостерігаються найнижчі показники розлучень.

(Далі буде)

Доктор географічних наук
Василь КУРИЛЯК

КОНЦЕРТИ З ПРИВОДУ 25-РІЧЧЯ СУР

Згідно з плануванням центрального проводу СУР, 13 березня ц.р. відбулося чергове засідання СУР у місті Сігету Мармаціей, що на Мараморощині. На засіданні були присутні всі голови філій СУР і депутат Парламенту від української меншини.

Було обговорено все господарство СУР, недоліки і необхідність заходів для поліпшення праці в кожній філії. Були проаналізовані умови, у яких проходила українська художньо-культурна і виховна діяльність на всій території країни.

Після обширного аналізу заходів за перший триместр, було відмічено 25-річчя від заснування Союзу українців Румунії. Із цієї нагоди був представлений аналіз праці СУР від самого початку і по сьогоднішній час.

Для закріплення пам'яті про початки СУР і до цього часу фундатори, деякі керівники на початках існування СУР, інші особи, які були між першими сурівцями, були нагороджені дипломами і медалями.

В суботу, 14 березня, у приміщенні міської мерії Сігета

відбулася зустріч із представниками міської адміністрації і членами СУР.

Були присутні гості з України, з Івано-Франківської області. Була присутня Ярослава Хортяні – голова Європейського союзу українців, секретар товариства «Україна-Світ» Алла Кендзера та інші.

Значне число присутніх у своїм слові підкреслили роль СУР і наполегливу його працю.

Після обіду у Школі мистецтв почався концерт, на якому виступили запрошені колективи для цього моменту.

Концерт відкрив голова Марамурської філії СУР п. Мирослав Петрецький. Прозвучав гімн Румунії і гімн України.

Потім виступили мішані хори «Ронянські голоси» із Верхньої Рівни і «Голос українців» із Карашсеверінської філії. За ними слідували виступи оркестру народних інструментів з України, які своєю красою зачарували всіх глядачів.

Надзвичайно виступили хореографічні колективи із України та із Румунії.

Про хореографічний колектив «Козачок» із Балківців дуже приємно говорити, тому що цей колектив уже зачарував світ, беручи до уваги його різні успіхи в Румунії та за кордоном.

У неділю після обіду такий же концерт відбувся у селі Поляни Марамороського повіту. Тут концерт пройшов після того, як гості побачили нове приміщення місцевої організації СУР, беручи до уваги значну кількість полянців – 1100 чоловік.

Переповнений зал будинку культури дуже часто і довго аплодував художнім колективам, які виступали на сцені із найкращими піснями і хореографічними дарунками.

За такий чудовий концерт голова СУР пан Степан Бучута щиро подякував талановитим колективам, попросив їх не забувати, що українці Румунії борються за краще життя, за піднесення української культури і весь час думають про братів із України, які переносять дуже зворушливі моменти свого життя.

Іван ЛІБЕР

VII-a МІЖНАРОДНА ЛІТНЯ ШКОЛА УКРАЇНІСТИКИ «КРОК ДО УКРАЇНИ»

Від 19 липня по 2 серпня 2015 року у Міжнародному інституті освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» (МІОК) відбудеться Міжнародна літня школа україністики «Крок до України».

Школа орієнтована на студентів, науковців, дослідників і всіх, хто зацікавлений у вивчанні української мови і культури. Це унікальна можливість під керівництвом професійних викладачів вивчити українську мову, поглибити свої знання з української культури, весело і цікаво провести час у колі нових друзів у Львові – культурній столиці України, місті з багатою історією і традиціями.

У програмі школи – двотижневий інтенсивний курс української мови (50 год). Заняття проходять у трьох групах (рівень А, В і С), відповідно до результатів тесту визначення знань української мови (на початку курсу). На заняттях з української мови викладачі використовують підручники з української мови як іноземної, які вони уклали у МІОК:

«КРОК-1» – підручник для початкового рівня вивчення української мови як іноземної (рівень А1 – А2);

«КРОК-2» – підручник для середнього рівня вивчення української мови як іноземної (рівень В1);

«Мандрівка Україною» – збірник лінгвокраїнознавчих текстів для читання із вправами (рівень В2);

«Автостопом по Україні» – аудіокнига із вправами (рівень С1).

Культурно-освітня програма передбачає навчальні екскурсії та квести, майстер-класи з народознавства, перегляд українських фільмів, відвідування театрів та музеїв, виїзні мандрівки та інші цікаві заходи.

Після завершення літньої школи учасники отримають сертифікати Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою.

Слухачами літньої школи «Крок до України» можуть бути носії різних мов, з різними базовими знаннями української мови, які досягли 18 років.

Заявки на участь приймаються до 31 травня 2015 року.

Щоб отримати детальнішу інформацію щодо участі у школі, звертайтеся у Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою.

iiiec@miok.lviv.ua

www.facebook.com/krokdoukrainy

або за телефоном

+38 (032) 258 01 51

«ТАРАС ШЕВЧЕНКО – СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ»

Березень для українців Бухаресту, як і для українців цілого світу, – це місяць, який є, без сумніву, місяцем Тараса Шевченка. Після церемонії покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку, в центральному парку Херестреу м. Бухарест, яка відбулася 11 березня 2015 року у рамках відзначення 201-ї річниці від дня народження Генія українського народу, 31 березня у новому приміщенні Бухарестської філії СУР відбулася наукова зустріч – «Тарас Шевченко – символ української нації», – захід, організований Бухарестською філією СУР та Українським культурно-християнським товариством ім. Тараса Шевченка. З науковими доповідями виступили: головний редактор літературного журналу «Наш голос» п. Ірина Мойсей, професор д-р. Іван Ребошапка та докторант Бухарестського університету Михайло Трайста, який представив свою двомовну (українською та румунською мовами) книжку «Давидові псалми» у творчості Тараса Шевченка та молдавського Митрополита Дософтея».

На цій культурно-науковій події взяли участь представники Посольства України в Румунії. Високоповажний Посол Теофіл Бауер у своєму виступі наголосив на виключному значенні феномену Кобзаря у формуванні національної самосвідомості та культури українського народу, який лишається важливим і на сьогодні.

Голова СУР Степан Бучута вручив представникам Посольства України і одним з членів СУР грамоти та відзнаки з нагоди «25 років від заснування СУР».

Вечір закінчився маленьким концертом, на якому Ніколета та Микола Грінь виконали кілька інструментальних українських композицій. Також виступав вже всім відомий гурт «Кафе концерт» в

складі Наталки Колотило-Панчик та Дана-Міхая Васілеску, та студентки українського відділення Бухарестського університету Лариса Трайста та Камелія Сакала, які прочитали кілька віршів Тараса Шевченка.

Найбільша заслуга в цій культурній події належить голові Бухарестської філії СУР, високоповажній пані Ярославі Колотило, яка завжди успішно організовує різні культурні заходи для українців Бухаресту, і не тільки.

Михайло ТРАЙСТА

Без Сошенка не було б Шевченка

У 1856 році українському художникові Іванові Сошенкові запропонували місце вчителя у Другій київській гімназії. На той час йому було вже 50 років. Але його знали не стільки як художника чи вчителя, скільки як „доброго янгола Шевченка“, бо доля накреслила йому відіграти чималу роль у визволенні поета з кріпацтва.

1859 року І. Сошенко і Т. Шевченко зустрілися востаннє. Поет саме приїхав в Україну. Вони удвох неспішно прогулювалися Михайлівською гіркою, відпочивали на Оболоні, варили юшку на березі Дніпра, згадували минуле.

Без сумніву, вкотре пошкодували, що не познайомилися ще як Т. Шевченко був малим. І. Сошенка батько з роду богуславських кожум'як, прадідівське прізвище якого було Соха, віддав його 1820 року на навчання у Вільшану до племінника матері, художника-самоука Степана Пшевлочського. Пішов він від вчителя 1828 року. Саме тоді у Вільшані з'явився 14-річний Т. Шевченко. Вони з І. Сошенком розминулися, щоб через вісім років зустрітися в Петербурзі, у Літньому саду, де учень майстра Василя Ширяєва малював скульптуру.

Але насправді то лише переказ Шевченкової повісті „Художник“. Про свого земляка І. Сошенка дізнався раніше й згадав, що чув про нього ще у Вільшані, тому висловив бажання познайомитися з ним. І. Сошенко познайомив його з учнем Академії мистецтв Аполоном Мокрицьким, той - з Євгеном Гребінкою, котрий зблизив Т. Шевченка з діячами академії. І, нарешті, настала жадана свобода.

1859 року І. Сошенко був провінційним художником, іконописцем і вчителем гімназії. Коли Т. Шевченко помер, він супроводжував труну свого побратима до Канева. 1876 року, після 20 років життя в Києві без виїзду, Соха, як називав його Т. Шевченко, вирішив відвідати рідний Богуслав. Дорогою під дощем отримав запалення легень. Змушений був зупинитися в Корсуні. Там його, хворого, відвідав Варфоломій Шевченко, який залишив при ньому у поміч свою молодшу доньку. Але за два місяці художника не стало. Поховали І. Сошенка у Корсуні.

Восени минулого року мені довелося побувати в цьому чарівному місті. Я відвідав його могилу, вклонився пам'яті українця і водночас був засмучений реплікою місцевого жителя, котрий зауважив, що Т. Шевченко негарно повівся з І. Сошенком, відбивши у нього свого часу дівчину.

Справді, те, про що мені нашептав пильний корсунець, мало місце. 1838 року І. Сошенко, якому було вже більше 30 років, нарешті закохався. Йому сподобалася племінниця господині-нім-

кени, у котрої він винаймав квартиру, Марія-Амалія Клопер. Він мав щодо неї серйозні наміри. Коли у квартирі І. Сошенка оселився молодший, веселий, щедрий Т. Шевченко, він зацікавив дівчину. І. Сошенко посеред зими вигнав Т. Шевченка з своєї квартири, але невдовзі вибачив його і вони на все життя залишилися добрими приятелями. І. Сошенко сімейне щастя знайшов з бідною, але роботящою, приязною і поступливою польською шляхтянкою Марцеліною Віргинською з Немирова.

До речі, в Немирів хворий І. Сошенко потрапив завдяки Т. Шевченкові. І. Сошенко викладав каліграфію і малювання в лицей Ніжина. 17 лютого 1846 року його відвідав Т. Шевченко, який розповів у Києві про здібного учителя лицей і його проблеми з здоров'ям своєму приятелю, попечителю учбового округу Михайлові Юзефовичеві. У того ж якраз було вакантне місце вчителя малювання в Немирівській гімназії.

І. Сошенко усе брав важкою працею, тому й дивувався, як це Т. Шевченко так швидко навчається, малює, пише вірші і закохується. І. Сошенко почав іконописцем у Мліївській церкві, згодом писав картини для Матусова, Лебединського монастиря. Дуже любив своє рідне, українське. Однак, талант І. Сошенка вповні не розкрився через тяжкі життєві обставини, психологічні травми в юності і непоступливий характер. Надто полохливий у житті, він став залізним в любові до правильного в його розумінні мистецтва і вірності моральним ідеалам. Це і шкодило його кар'єрі і матеріальним статкам.

Критик Олександр Михайлевський писав: „Сошенко зробив багато, щоб Тарас Шевченко звершився не лише як геній, а й як моральне явище“. Бо дуже важливо навіть генієві мати поруч товариша, котрий спрямовує тебе на вдосконалення, працю, застерігає від спокус.

Коли Т. Шевченко помер, його в останню путь проводжала вся Україна. На вічний спочинок до Канева побратима супроводжував, як ми знаємо, І. Сошенко з дружиною, незважаючи на застереження влади. Ця мандрівка згубила його вірну супутницю життя. Вона застудилася, хворіла і померла. Але він не міг вчинити інакше. Цього б йому не дозволив його моральний закон.

Коли помер самотній І. Сошенко, його в останню путь проводжав увесь Корсунь. Згодом на могилі постав пам'ятник. Ліна Костенко писала: „Лежи, Іване! Кожен, хто вклонився твоїй могилі, пам'ятник тобі“.

Олександр ВІВЧАРИК
«Свобода», число 10,
6 березня 2015 р., США

ШЕВЧЕНКО ЗНОВУ В ЯСАХ

У літературі кожного народу є поети, імена яких оповиті невмирущою любов'ю і славою. Таким поетом українського народу є Тарас Шевченко, чия безсмертна спадщина - одна з найбільших вершин людського генія.

Титанічний образ поета, його надзвичайна доля приваблювали і приваблюють до себе майстрів пера. Щорічно поповнюється поетична Шевченкіана СУР: майже кожна філія СУР вважає своїм вищим обов'язком, а більше – за покликом душі і серця – вшанувати Т.Г.Шевченка. Не виняток і наша Яська філія, члени якої вирішили згадати з нагоди 201-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка його слова:

*Не дуріте самі себе, Бо хто матір забуває,
Учітесь, читайте, Того Бог карає,
І чужому навчайтесь, Того діти цураються,
Й свого не цурайтесь, В хату не пускають.*

Яська філія Союзу українців Румунії 30 березня цього року у Національному коледжі мистецтв «Октав Банчіла» м. Яси відзначила 201-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка

В урочистостях з нагоди вшанування українського Генія, Пророка Тараса Шевченка брали участь також митці з Буковини, представники місцевої влади, депутат міської ради Чернівців пан Роман Дрін, начальник відділу інвестицій та міжнародних зв'язків міської ради, представник Чернівецького обласного товариства «Просвіта», журналісти «ТВА» та «Молодого Буковинця». Вони презентували українське вокальне мистецтво, яке безпосередньо пов'язане із творчістю Кобзаря, за що й нагороджені Дипломами за видатні заслуги у підтримці української культури, мови, народних традицій та духовного життя.

Окрім чернівецької делегації, до урочистостей долучилися вінничани, у складі директора дитячої школи мистецтв «Вишенька» пані Тетяни Заїчко та директора музичного училища ім. Леонтовича пана Станіслава Городинського, а також представники Сучавської та Ботошанської філій Союзу українців Румунії.

Музичними та танцювальними виступами гостей вітали колективи Яської філії СУР: вокально-інструментальний ансамбль «Буковинка», керівник пан проф. Ілля Горovej, танцювальний гурток «Веселка», керівник пані проф. Родіка Фаліштяну, кавртет «Стаджіоне» Національного коледжу мистецтв «Октав Банчіла» м. Яси, керівник проф. Ілля Горovej. Вихованці філії презентували музично-поетичну композицію, під час якої декламували твори Кобзаря під акомпанемент скрипки та фортепіано студентів з України, які навчаються в Румунії, та членів нашої філії. Виконавці проникливо читали твори Тараса Шевченка українською та румунською мовами, що хвилювало слухачів. Цікаву музично-хореографічну програму представили також і представники Ботошанської філії Союзу українців Румунії.

Гості святкувань з Чернівців, а також з Вінниці, передали присутнім творчі подарунки. Українські народні пісні, популярні хіти та твори на слова Тараса Шевченка виконали колектив «Чернівчанка», керівник Алла Зубчук, та колектив вінницької дитячої школи «Вишенька», керівник Наталія Кравченко.

Запам'ятались з-між солістів такі виконавці, як заслужений артист України Іван Дерда, Валентина Козак, Анна Коваль (бандура), Вероніка Айговська, Іван Заїчко (баян), Станіслав Городинський, Юлія Фрагавчан, Сергій Потлог.

Присутні відвідали виставки книг, писанок, вишивок, картин та презентацію довідника «Відзначення 200-річчя від дня народження Т. Шевченка». Висловлюємо особливу вдячність пані Тетяні Заїчко, директору вінницької дитячої школи «Вишенька», за старання підвищити рівень нашого заходу виставкою національного одягу, вишивок та картин, яку вони привезли з Вінниці.

Під час перебування у Ясах наші гості з Чернівців та Вінниці мали нагоду відвідати наше приміщення та провести обмін думками щодо нашої майбутньої співпраці.

Окрім цього, під час візиту депутат міської ради м. Чернівці Роман Дрін та начальник відділу інвестицій та міжнародних зв'язків міської ради Тетяна Татарчук мали робочу зустріч з віце-мером м. Яси Міхаєм Кіріка. Сторони обговорили перспективи співпраці між нашими громадами на найближчі місяці. Досягнуто домовленості щодо двох міжнародних обмінів: міська рада Чернівців запросила на 25-26 квітня делегацію представників туристичного бізнесу з Яс на відкриття туристичного сезону до Чернівців.

Представники делегації зможуть взяти участь у Буковинському туристичному ярмарку та в роботі міжнародного круглого столу, присвяченого перспективам розвитку туризму між Ясами та Чернівцями. Також досягнуто домовленості щодо візиту в травні делегації яських бізнесменів до міста Чернівців та її зустрічі з представниками чернівецького бізнесу.

Голова Яської філії СУР
Віктор ГРИГОРЧУК

«НАША СУЧАСНИЦЯ»

Наша сучасниця – мати, подруга, кохана, – та, яка завжди поруч, іде нам назустріч, підтримує нас в усьому тому, що вважає за добре, за справедливе. Наша сучасниця бажає бути рівною своєму мужу, хоче ділитись і радістю, і смутком з ним, бажає бути підтриманою в тій мірі, в якій і сама підтримує і терпить, якщо потрібно.

Наша сучасниця – письменник, викладач, лікар, інженер, але і хлібороб. В цьому великому процесі технологічної доби розвиває вона свої природні здібності, є творцем основної клітини суспільства – Родини. В цьому проявляється її сила й вартість. Перед нашою сучасницею завжди було нелегке завдання – збереження нашої національної ідентичності, свідомої української християнської родини, передавання цих вимог майбутнім поколінням.

Рубрику веде
Грига ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

ЛІКАР-СТОМАТОЛОГ ПАНІ НАТАЛІЯ БРИНЗАНЮК-ЛАЗАРЧУК

Пані Наталія народилася 25 грудня 1969 року в м. Сігеті, виросла у великому українському селі Ремети в сім'ї двох молодих людей: батько – викладач малювання та директор школи, а після заснування СУР – голова Реметянської організації, а мати – вчителька.

У рідному селі п. Наталія закінчила початкову школу та восьмирічку. Опісля поступила до Педагогічного ліцею з румунською мовою викладання, тому що в той період не існувало педшколи на українській мові викладання.

Це було 1984 р., а через чотири роки – 1988 р. – закінчила його і почала працювати учителькою у рідному селі один рік – 1988/89, а ще рік у селі Русково – 1989/1990 рр.

Після двох років учителювання поступила на Факультет стоматології при Медичній Академії у місті Івано-Франківськ.

(Додам, що це була серія нашої української молоді, яка училася в Україні, завдяки старанню покійного проф. Василя Бучковського).

Там молода гарна дівчина познайомилася із молодим, так само гарним студентом –

Л. Лазарчуком фізико-математичного факультету, з яким і одружилася 1991 року.

Її муж уже 14-ий рік, як працює примарем у Великому Бичкові.

Після народження дочки Олександри жили під час канікул у Реметах у її батьків, де і виросла дівчина, адже бабусі і дідуся дуже люблять своїх внуків.

Тепер Олександра – студентка Стоматологічного факультету міста Орадя.

Друга дочка – Нікола – учениця восьмого класу. Вона мріє стати хірургом.

Після закінчення факультету п. Наталія почала свій стаж у сігетській великій старій клініці у лікаря-стоматолога – українки Мешко-Уліч Віоріки – лужанки.

Закінчивши відповідний стаж, тобто після двох років, перевелася на стоматологічну клініку д-ра Турди, у приватному кабінеті якого працювала 5 років.

Через п'ять років придбала собі приватний кабінет, у якому працює вже 8 років.

У її кабінеті працюють дві молоді лікарки-українки і одна асистентка, теж українка, та одна румунка. Серед пацієнтів є багато українців і румунів.

Коли я запитала, чи знає вона, яке число пацієнтів «пройшло крізь її руки», то вона

всміхнулася і сказала: перелічити лише за останні вісім років робочих місяців, опісля робочих днів у кожному місяці, усе перемноживши на 30-35 осіб денно, то вийде велике, дуже велике число!

Пані лікар Наталія – гарна, молода, з відкритою душею, добрим серцем.

Вона – щира і приємна співбесідниця. Дівчата, які працюють у її кабінеті, люблять і поважають її.

Я бажаю п. Наталії успіхів у праці, здоров'я, наснаги, сімейного тепла та щастя.

Марія ЧУБІКА

Михайло ВОЛОЩУК

Батько питає у сина

– Скажи, синку, як батькові,
Я тебе прохаю, –
Коли я приходжу п'яний,
Як я виглядаю?

– Скажу чесно, любий батьку,
Як драньтя на плоті,
А мама щось інше каже:
Як свиня в болоті...

Кашкет прийшов до Гуля

– Добре, що прийшов, Кашкете,
У цю пору ранкову,
Бо я, може, до вечора
У цьому ліжку помру.

– Тоді, чому твоя жінка
Каже, що ти ще ростеш,

Каже, мого чоловіка
І довбнею не доб'єш...

Ганна на сповіді

Зайшла Ганна сповідатись,
Хто це вже не знає?
А піп Івасюк тихенько
Ганночку питає:

– Грішна, грішна молодиче,
Когось любила?
А з чужими мужчинами
Скажи правду, спала?

– Отче, я й не сподівалась
Від вас таке чути,
Та хіба чужі мужчини
Лишають заснути?

На розводі

– Питає суддя Сухого,
Хочеш з нею розійтись?

Є якась важна причина?
В слові своїм прояснись...

– З нею я не можу жити,
Вона є як злий синдром,
Ходить собі, куди хоче,
Живе із усім селом.

Тоді – хтось крикнув у залі –
Чоловіче, підожди,
Як все село живе з нею,
Тоді чом не можеш ти?

Пане лікарю, клонюсь Вам

– Жінка моя була в Римі,
І в Маямі була Тітна,
Скажіть, чом не залишилась
В відпустці вагітна?

– Як так, тоді все це ясно:
Могла бути і в Бомбею,
Значить, в Римі і в Маямі
Ви були, Іванку, з нею!

На ярмарок

Пішов Туньо на ярмарок,
Й щоб краще міг жити,
Взяв грошей, щоб на ярмарку
Корову купити.

Він продавця запитався,
Як п'ять дітей тато:
Скажіть, ця корова дає
Молока багато?

– Молока дає немало,
Про це село знає,
Але коли хтось їй доїть,
Як дурна штрикає...

– Мене зовсім не турбує
Її поведінка, –
То не я дою корову,
Її доїть жінка.

У САТУ МАРЕ – ТРИ ЗАХОДИ

У Сату Маре були відсвятковані три заходи: 25-річчя від заснування СУР, 15 років від заснування Сатумарської філії СУР і 201 рік від народження Тараса Шевченка. Подія відбулася 28 березня у фестивальному залі обласного Музею в Сату Маре. Були запрошені представники місцевої ради, префектури, а також делегації із Мараморощини, Сучави і Сату Маре. І тут урочистості провів голова СУР Степан Бучута і перший заступник голови СУР Мирослав Петрецький.

Після виконання гімнів Румунії і України, хвилини мовчання на пам'ять померших засновників СУР та померлих на фронті України, були приділені Ювілейні грамоти і медалі засновникам цієї організації в Сату Маре, а також особистостям, які допомогли і підтримали заходи.

Голова СУР філії Сату Маре п. Михайло Мачока представив свою діяльність за 15 років, успіхи і досягнення; подякував своїм співробітникам і Ст. Бучуті за його допомогу.

Тут спектакль розпочав хор «Ронянські голоси» із Верхньої Рівни, Мараморощина. В говінні хор почав із молитви «Отче наш» на чотири голоси. А на честь генія українського народу Т. Шевченка, від народження якого виповнилось 201 рік, хор, під проводом проф. Джети Петрецької, виконав кілька пісень на слова Т. Шевченка, викликавши бурхливі оплески. Вкінці хор побажав М. Мачоці «Многая літа!».

Продовжив спектакль ансамбль «Козачок» із Балківців – інструктор проф. Петро Шойман, – який проспівав і одну українську пісню.

Концерт завершив ансамбль «Червона калина» – провід і соло Мирослав Петрецький.

Третій захід відзначення у Сату Маре 201-річчя з дня народження Т. Шевченка, нагода, з якої були поставлені квіти до погруддя Т. Шевченка у парку від СУР місцевою владою із Сату Маре, делегацій із Мараморощини, Сучави і Сату Маре. Вкінці хор «Ронянські голоси» і українці, присутні на цій церемонії, заспівали «Рева та стогне Дніпр широкий».

Текст і фото
Ляни ДАН

На фото:

1. Хор «Ронянські голоси» у Сату Маре.
2. Ансамбль «Козачок» – Балківці, Сучавщина.
3. Гості з України дарують портрет Т. Шевченка.

УКРАЇНА

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
вул. Грушевського, 21, м. Івано-Франківськ, 76004, тел. (0342)55-22-91, факс 55-21-86
E-mail: oda@if.gov.ua Код ЄДРПОУ 20567921

№ _____

На № _____ від _____

17 січня 2015 р.
Вих. №37/0/2-15/01-019

Першому заступнику голови
Союзу українців Румунії
Голові Марамороської філії СуРу
Проф. М.Петрецькому

Шановний пане професоре!

Дозвольте засвідчити глибоку повагу до Вас і висловити подяку за Ваш особистий внесок у налагодження українсько-румунського співробітництва.

Запрошую Вас особисто та делегацію Союзу українців Румунії відвідати Івано-Франківську область в зручний для Вас час. Перекоаний, що такий візит стане відмінною нагодою для обговорення конкретних напрямків поглиблення співпраці на регіональному рівні.

Разом з тим, хочу окремо подякувати творчим колективам Союзу українців Румунії, які з особливою гостинністю приймали Івано-Франківську делегацію в період Різдвяних свят.

Користуючись нагодою, дозволяю ще раз засвідчити щирі пошани та висловити впевненість у подальшій плідній співпраці на користь розвитку українсько-румунського транскордонного та міжрегіонального співробітництва.

З повагою

Голова обласної
державної адміністрації

Олег Гончарук

Василь БАРИШАЙ

Пісні замовкають...

Колись пережили ми
Всілякі події, –
Тоді ми ще мали
Деякі надії;
Тепер тільки круки
Весело гуляють
І хитрі ворони
Нам гучно «співають».

Тепер гідна молодь
Завчасно біліє,
А наша надія
І плаче, і мліє.
Коли всі ворони
І круки каркають,
Тоді солов'їні
Пісні замовкають...

Тройця в перехресті

Дорогами я ходжу, –
Якими?
Не знаю,

Але на перехресті
Я тройцю обнімаю.
Вона мені допоможе
Знайти пряму дорогу, –
Тоді й мій «Боже – Боже»
Дає мені допомогу.

Три ялини

В саду три ялини
Я собі посадив,
Щоб ними всю осінь
Свою окрасив.
Я часто благав їх:
Ростіть, як гриби,
Бо часу не маю
Вас ждати роки...

Ростуть три ялини
В моєму саду!
Як стануть високі –
Я вже не буду, –
Тому ще бажав би
У своєму сні
Садити ялини
В роки весняні.

«ГЕТЬМАН УКРАЇНИ ПИЛИП ОРЛИК: МОЛДОВСЬКІ ТА РУМУНСЬКІ ШЛЯХИ»

(Продовження з 5-6 н-ра 2015 р.)

Яскраве порівняння, на нашу думку, у 1933 році зробив український політичний емігрант у Румунії В. Трепке, порівнюючи період, що настав для України після поразки І. Мазепи та Карла XII під Полтавою із ситуацією, довкола державної незалежності після невдалих визвольних змагань 1918-1920 рр., визначеною ним як «друга Полтава». В. Трепке вказував на подібність політичних аспектів цих двох періодів: «Тоді – байдужість народних мас і роз'єднаність та особиста або групова амбіція української старшини, тодішніх верховодів ладу на Україні; тепер — партійна та групова боротьба між собою провідних кіл (головно, політичних партій) української нації... І. Мазепу, людину широкої освіти і західноєвропейського виховання, далеко ліпше і з далеко більшою зацікавленістю розуміли «європейці». Але не могли його зрозуміти й належно оцінити свої, яким «євразійська» культура московського походження не давала звернути увагу на того, кому історія призначила роль «українського Вашингтона», якби доля була б ласкавіша і не стала би йому на перешкоді».

У ті складні часи поруч із І. Мазепою завжди був П. Орлик, який, усвідомлюючи всю трагічність ситуації, намагався морально підтримувати гетьмана та допомагати йому в організації листування із зарубіжними партнерами у нових умовах. Для генерального писаря починався новий період життя в еміграції. Він тоді ще не знав, що не зуміє назавжди повернутися до України і що місто Бендери стане місцем його перебування на декілька складних, але плідних державотворчих років, які закарбують назавжди його ім'я в історії українського народу та світову цивілізацію.

III. Бендерський період життя та головний етап державницької діяльності Пилипа Орлика (1709-1714 роки)

1. Складні умови перебування у Бендерах та напружена атмосфера в середовищі української еміграції

Здавалося б, з перетином Дністра та розташуванням у підвасальній Османській імперії Молдові всіяка небезпека для біженців з України залишилась позаду.

Проте ситуація виявилася не такою простою. Насамперед, проблемним виявилось питання щодо розміщення тисяч емігрантів – українців, шведів, поляків і молдован, які не могли полишити службу при гетьманові.

За розпорядженням Юсуф-паші, І. Мазепа та Карл XII були відразу розквартировані у Бендерах, а козаки та шведи – на північній околиці міста, у селі Варниця на березі річки Дністер. Щодо більш точного місця розташування самого гетьмана та шведського короля у Бендерах, що мало першочергове значення для спілкування П. Орлика з ними, слід врахувати наступні маловідомі в Україні дані. На думку відомого румунського доктора історії, професора польського походження К. Резакевича, з початку, у липні 1709 року, Карл XII визначив місцем знаходження власного табору поруч з Бендерською фортецею, «трохи на півдні від міста, між деревами, на місці колишнього селища, раніше знищеного паводком Дністра». Король саме тут був успішно прооперований на ногу через отриману під Полтавою раною, залишаючись на цьому місці до липня 1711 року, коли черговий паводок Дністра примусив його змінити місце розташування. Цього разу він приєднався до своїх співвітчизників у селі Варниця, де збудував королівське містечко під назвою Новий Стокгольм, яке існувало як центр шведської королівської влади до 1713 року. Сюди П. Орлик неодноразово приїжджав на нарадах і аудієнціях, проведених Карлом XII впродовж 1711-1713 років. (Фото 7). 1 лютого 1713 року тут стався відомий в історії кабалік [сварка, колотнеча – з турецької мови. – Т. Р.], під час якого П. Орлик бився на боці Карла XII проти турок і татар.

Щодо місця розквартирування у Бендерах І. Мазепи, з яким П. Орлик був приречений підтримувати постійні контакти, наведемо такі дані. Існують дві версії місця його поселення. Першу небезпідставно підтримує О. Субтельний, який наводить як аргумент

непевний фізичний стан літнього гетьмана – «через слабе здоров'я Мазепа зупинився в місті, де був кращий догляд».

Безперечно, неприємні звістки про неодноразові спроби царя діставати живого або мертвого гетьмана, фіаско планів здобуття незалежності України та крах сподівань, відірваність від Батьківщини, втрата значної частини майна, повідомлення про масові страти його прихильників в Україні, неготовність турецької сторони або будь-якої іншої закордонної військово-політичної сили невідкладно виступити на його захист та допомогти звільнити рідні землі від царського ярма – все це вкрай негативно вплинуло на фізичне здоров'я та загальний морально-психологічний стан вже немолодого І. Мазепи. Його життєва сила, підважена численними неприємними подіями, що відбулися після Полтави, поступово згасала. До того ж, добре знаючи про схильність деяких тогочасних представників владних структур Османської імперії до отримання грошових винагород, гетьман переживав, що хто-небудь з них зрештою видасть його царю – а це ще більш негативно впливало на стан його здоров'я. Тому, прибувши до Бендер, І. Мазепа майже не вставав з ліжка, потребуючи інтенсивного медичного догляду. Перевірений роками дипломатичний «кореспондент»

сераскир Юсуф-паша (що робить йому честь) ласкаво привітав гетьмана та повідомив, що падишах звелів доглядати його.

Можливо, саме це відіграло вирішальну роль у розміщенні І. Мазепи не у захищеному від літньої спеки наметі, а у добротному будинку безпосередньо в місті. Принаймні, є підстави погодитися із твердженням О. Субтельного про те, що «Мазепа залишився у місті, у невеликому скромному помешканні». Така версія, безперечно, має право на існування. Тому з ім'ям І. Мазепи у Бендерах влучно ув'язуються і цікаві спостереження, зроблені українським емігрантом в Румунії В. Трепке у 1932 році під час його спеціального відрядження, на завдання Українського Наукового Інституту у Варшаві, до цього міста, де на тодішній вулиці Аккерманській він виявив старовинний будинок, пов'язаний з молдовським періодом життя І. Мазепи та П. Орлика. «Будинок цей, – писав В. Трепке за підсумками своїх досліджень, – зветься «Мазепин дім». Попри те, що у Бендерах 30-х років минулого століття українському вченому ніхто вже не міг достеменно підтвердити факт проживання І. Мазепи у відповідному будинку та перебування там П. Орлика, збереження протягом понад 200 років у народній пам'яті цінної інформації про українських гетьманів багато про що говорить. «Будинок, що його звать тепер «Мазепиним», який був одним з найбільших та найсолідніших у Бендерах того часу, – продовжує В. Трепке, – був, безумовно, або якоюсь офіційною інституцією (скажімо, комендатурою) турецької влади, або місцем осідку бендерського паші (військового генерал-губернатора).

(Далі буде)

Теодор РЕНДЮК,
доктор історичних
наук (Україна)

60-річчю Володимира Антофійчука присвячуємо

ВОЛОДИМИР АНТОФІЙЧУК ПОВЕРТАЄ МЕМУАРИ
ДЕНИСА ОНИЩУКА: «НА ШЛЯХУ ЖИТТЯ» І «СПОМИНИ»

(Закінчення. Поч. у номері 3-4/2015)

Не тої ваги слова набирає друга книжка Д. Онищука „Спомини” з чудовими обкладинками (Чернівці, Букрек, 2013), яку видав той же спеціаліст, тому що вона спрямовує автобіографічну розповідь на свою власну особу, яка, крім автобіографічної вартості, зацікавлює читачів Румунії та України тим, що доля вибрала письменнику подвійний життєвий шлях у двох сусідніх країнах. Так, спомини звертаються до дитячих літ, школярських, на українській Буковині, яка між 1918 та 1940 рр. належала Королівській Румунії, причина, через яку і вища його освіта була здійснена у Бухаресті, в Інституті фізкультури, разом з різними посадами вчителя обох берегів Пруту, потім у Романі та Сігеті, поблизу рідної батьківщини України, яку відчував постійно у своїй прадідівській крові. Все ж таки, до кінця Д. Онищук успокоїться в українській школі Сігету, де проводитиме плідно іншу працю-педагога й письменника з 1951 р., де засновує літгурток „Джордже Кошбук”, піднімаючи майбутніх талантів Ю. Павліша, М. Мальярчука, В. Марущака та ін., що друкувались у „Новім віці”, альманазі „Серпень” (1964) та в збірці „Ліричні струни (1968). В цей час захоплюється перекладами з румунської мови на українську, започатковує тут жанр віршованої байки та гуморесок, щоб видати, з великими труднощами, спричиненими цензурою та недовір’ям деяких побратимів, згадані збірки і без „надії сподіватись” на кращу долю для прози. До кінця свого трепетного життя відкриє тихий притулок в рідному містечку О. Кобилянської, де народились і лицьові „Спомини”.

Зміст книжки розвивається тематично на фоні революції, війни та голоду, переплітається з любовними пригодами та одруженням, викладацької і творчої праці тощо...з епілогом сина Яреми, що виконав посмертне бажання батька. Сучасний читач Румунії (СУР закупив частину „Споминів”) та України відкривають у книжці Д. Онищука справжній його портрет великого патріота і професіонала та одночасно видатного меморіаліста, що драматичною прозою обох книжок відкрив читачам мові домі сторінки жахливої долі України та Румунії під час революції, голодомору та війни, долю переселених українців під час Королівської Румунії, жахливі сцени конфронтації німецьких та американських військ в час бомбардування резервуарів нафти та бензину Плоешт та Кимпіни, де горіла земля, а вояки-сторожі на чолі з офіцером Онищук бачили перед очима апокаліпсис: „– Пане сублокотенент! Дивіться, дивіться! Ого, уже нема. Уже нема Кимпіни! Вже знищили, розбили все місто! Нічого не залишилося. Дивіться!..(„Спомини”, Букрек, Чернівці, 2013, ст. 291).

Запримічуємо, що прямолінійна розповідь автора об’єктивується ще більше свідченням солдатів, які жахаються розгрому бомбардувальників, які змішали землю з руїнами будинків та запалили небо.

Явним фактом є, що обидві книжки мемуарів, завдячених проф. дру В. Антофійчуку, після кількох десятиліть по смерті письменника, представляють життєву дорогу автора: щасливу (в дитинстві), драматичну і трагічну долю вояків УПА в молодих літах на фронті, у тифі і знову драматичну і в неспокійних пошуках притулку та викладацької посади в Румунії під час Другої Світової Війни, разом з жахливими мобілізаційними переживаннями запасних офіцерів в гарячих пунктах фронту з сторони німецької армії, що ближилась до останніх своїх днів під тиском радянських військ та Америки і, на кінець, спокійної старості на кафедрі в Сігеті і, певне, щасливої творчої пенсії в улюбленому гірському містечку О. Кобилянської, де феї оздоровчих гір, з ласки Божої, замкнули правильно життєве коло гармонії-дизгармонії-гармонії за щасливим принципом нашого надійного земного існування. Якщо в попередній прозі метафора життєвих доріг трактується новелами великої потужності слова – світла й темряви, веселим тоном дитинства та смутними-пресмутними тонами постійної драми життя, на фоні трагічної екзистенції українського народу між Світовими Війнами, то у другій життєписі увага автора переноситься на власне „Я”, безпритулкове на землі Великої Румунії, де часто відчуває націоналістичні поштовхи і переселення різними місцевостями, навіть з сім’єю, де зустрічає багато своїх колег та друзів румунізованими, щоб

уникати переслідувань і несподіваних репресивних драм у колишній королівській державі. „Спомини” свідчать ще про події молодого запасного сублокотенента, вимуштрованого строгими офіцерами в Бухаресті, Чернаводі та прикордонниками між Румунією і Болгарією не тільки збитошною інструкцією, але й „педагогічними бійками”, у недовірливості до чужинців. У 1940 році „міноритари” були зібрані у концентраційний „батальйон праці” аж у Кадрілатер, де готували протитанкові рови в час Ультиматуму СРСР для повернення Румунією земель Бессарабії та Північної Буковини, і теж в цьому році Віденським диктатом відрізали Румунії Північну Трансильванію, те, що дуже недовольало румунів, які недовіряли чужинцям і, зокрема, українцям, коли фронт російських військ наближався до Румунії після Сталінграду. Стійкий офіцер і громадянин Румунії Денис Онищук виконував вірно свої обов’язки і не раз тяжко терпів несправедливі жести націоналізму й шовінізму, бо й на рідній Україні він зазнав постійну гонитву недовір’я, але ніколи не нарікав нікому за це, зрозумівши тоді той неосяжений історичний час, і тому із скривдженим, стислим серцем виповідає правду перед радянською ротою, коли вона виганяє його сім’ю із хати в Кимпіні: „Ми, виходить, ніби нічий діти. Ніколи, за жодних обставин, не зазнавали правди. Ще за Австро-Угорщини з нами ніхто не рахувався, вважали за найгірших...Потім прийшли інші – били нас. Пізніше прийшли німці – знову били. Тепер, коли ми вважали, що прийшли вже свої, то й ці б’ють. Коли ж ми зможемо відчувати себе, як удома? Як рівні з рівними. Прикро стає нам. („Спомини”, 2013, ст.325). Тим більше, що скарга автора це – національна скарга во ім’я всього українського народу, знедоленого колись, і, на жаль, таки зараз, й ще «братською» Росією, що намагається загарбати війною землі Східної України під маскою охорони своїх співвітчизників.

Книжка „Спомини” Д.Онищука служить за автобіографічний життєпис і одночасно за документ українсько-румунським читачам про Румунію у міжвоєнний та воєнний час, представлений об’єктивно очима українця, що залишився жити у краї, який його усиновив у новій, теплій домівці, де його сім’я й досі проживає у рідній хаті свого щирого й гідного батька. Автобіографічна проза Д. Онищука повернена українській літературі Румунії та літературі України – це проза глибокої людяності, щирості й гідності, і тому вона служить і служитиме прикладом великого патріота України та доброго й чесного громадянина Румунії, що проживав зі своєю сім’єю тут до смерті, риси, які залишаються у свідомості читачів світлими й стійкими. Певне, це й головний мотив автора скласти свої спомини в цінні книжки мемуарної літератури про рідну його батьківщину Україну, за яку був готовий віддати своє життя в молодості, тільки щоб бачити її вільною, та про Румунію, що усиновила його в тяжкі роки війни на ціле життя, обдаровуючи шедеврами румунської літератури, яку він любив і перекладав для своїх співвітчизників-українців у найкращій можливій формі, залишаючи по досі ім невмирущі тексти М. Емінеску, Й.Л. Караджале, Г. Кошбука, Т. Арgezі та ін.

Проф. д-р В. Антофійчук, історик і критик літератури, завдяки своїй місії щирого дослідника, не повернув тільки літспадщину Д.Онищука, видав і кілька років тому збірник статей „Сторінками життя і творчості Ольги Кобилянської” із участю сучасних студентів української секції Університету „Штефан чел Марє” та студентів ЧНУ ім. Юрія Федьковича, здав у перекладі з німецької на українську й румунську мови есе „Тарас Шевченко – поет любові і протесту” Сильвестра Яричевського та, зараз, з допомогою спеціалістів ЧНУ, видав в Букреку „Твори”(I-II) О. Кобилянської із грандіозного проекту десяти томів і, певне, дослідницькі праці щирого друга на користь наших українців розвиваються й досі амбітними проектами одночасно для Румунії та України, як і годиться сьогодні добрим сусідам і всім європейцям.

Благополуччя Господнього, міцного здоров’я і На многая літ Вам, пане професор ЧНУ Володимире Антофійчуку!

Іван КІДЕЩУК

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЧЕМПІОНАТ З ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ

З 15 по 19 квітня ц.р. у Франції у м. Монпельє відбувся Європейський Чемпіонат з художньої гімнастики.

Хвилююче було бачити успішні виступи румунських та українських спортсменів, які змагалися показати свої найкращі досягнення в різних видах спортивної гімнастики.

Абсолютним чемпіоном Європи із спортивної гімнастики став українець Олег Верняєв.

На фото: Олег Верняєв

- Україна - золота медаль з результатом (15,866); II місце - срібну медаль - посіли: румун Маріус Бербекар та швейцарець Крістіян Баумманн, з результатами (15,300) (фото).

Наша Андрея Мунтян завоювала золоту медаль на колоді.

Вітаємо!

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

Найстаріша паска в світі.

Найстаріша паска в світі була спечена у Страсну п'ятницю в 1821 році. Сімейну реліквію зберегла 91-річна, уродженка Лондона Ненсі Тімман.

Дивно, що паска не тільки не запліснявіла за стільки років, але і пахне як свіжа. Більш того, на ній чітко збереглося зображення хреста, який зробив пекар під час випічки. Відомо й ім'я творця майбутньої реліквії. Кекс (традиційний великодній хліб у британців) спік прапра-прадід Ненсі Вільям Скіннер, який працював булочником.

Сама Ненсі пишається своєю реліквією і готова передати її спочатку своїй дочці, а потім внучці і дуже сподівається, що кекс ще довгі роки буде зберігатися в її родині, переходячи з покоління в покоління.

Паску дуже дбайливо зберігають, виділивши їй місце у спеціальній коробочці. Знавці вражені настільки дивовижною здатністю паски не псуватися стільки років.

Грицько БОЙКО

НЕ ЗАГУБЛЮСЯ

Вийшов синочок
Сам в дитсадочок.

Вчить його мама:
– Иди та дивися –
Не забудися!

Я ж вам не голка,
Я ж вам Миколка!

Роман ЗАВАДОВИЧ

ПЕТРУСЕВА МАТУСЯ

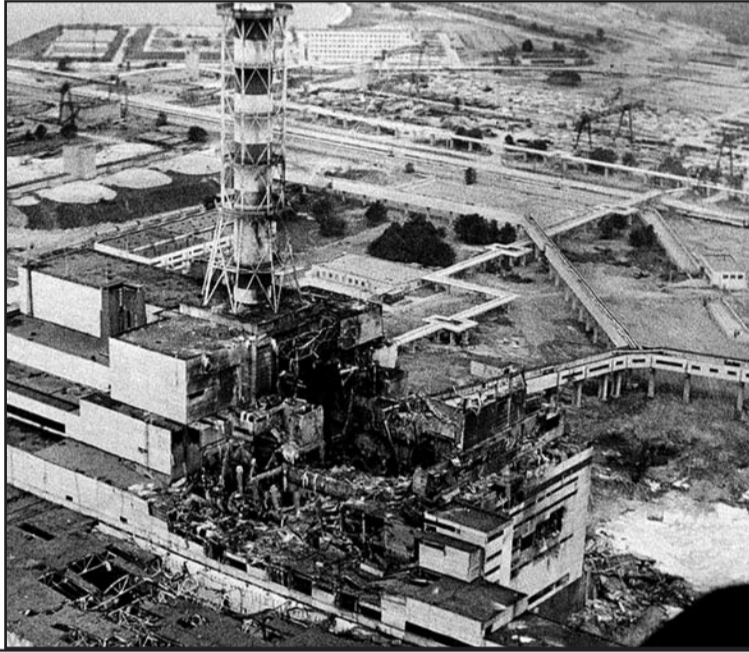
Притулився до мамі Петрусь:
– Є на світі багато матусь.
Є в Оленки, в Уляни, в Юрка,
Але жодна із них не така.

Не така, як ви, мамо, хороша,
Між усіх най-най-най-найдорожча!
А чому? Знаю добре це я,
Бо найкраща матуся своя!

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗЕМЛІ

22 квітня відзначаємо Міжнародний День Землі! Це свято чистої води, чистої землі, чистого повітря. Це день, коли кожний з нас повинен задуматися над тим, що **ЗЕМЛЯ**, яка дарувала нам життя, яка нас годує, потребує нашої турботи і захисту. Постараймося dbати про нашу **ЗЕМЛЮ** і затримувати її чистою для наступних генерацій! Бути запобігливими, щоб не отруювати її річки та ліси, не дозволити те, що 26 квітня 1986 року сталося на Чорнобильській АЕС. Це насторожило, адже були знищені людські життя, ліси, води! Було знищено життя на землі **УКРАЇНИ**. Цілі генерації народжувалися з страшними хворобами, про які до того часу історія не знала. Тож в наших силах захистити нашу **ЗЕМЛЮ!**

Степан ЖУПАНИН

БУДУ Я ПРИРОДІ ДРУГОМ

Йтиму садом, полем, а чи лугом,
буду я природі вірним другом.
Не столочу навіть і трави.
Я скажу їй: – Зелений, живи!
Коли лісом буду я їти,
теж посію зерна доброти.
Побажая дереву і пташці,
щоб вони жили у мирі й щасті.

ЦІКАВО ЗНАТИ

– 2 квітня 2004 року – у Брюсселі сім країн Східної Європи: Болгарія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина, Словенія та Естонія – приєдналися до НАТО.

– 25 квітня 1945 р. – 70 років тому Україна увійшла до складу ООН як член – засновник.

«Українська мова – музика, мелодика, краса»

Олесь ГОНЧАР

(Закінчення. Продовження з попереднього числа)

Людина в своїм житті, а головню в сучасності, старається знати і володіти іноземними мовами, але рідна мова повинна мати пріоритет і ніколи не казати, що забув матірню мову.

Дмитро Павличко, поет, есеїст, дипломат України, гуцул, уродженець Галичини з лівобережжя Черемоша, про мови світу, а зокрема про рідну мову, написав:

« – Народе мій, дитино ясночолу,
Живи і орудує мовами всіма,
Бо кожна мова – твого духу школа,
Твоєї правди – золота сурма.
Вклякни перед зорею світовою,
Що пломеніє, наче сонця креши,
Та не молися мовою чужою,
Бо, на колінах стоячи, умреш».

Й. Гердер каже: «Хто не любить своєї рідної мови, солодких святих звуків свого дитинства, не заслуговує на ім'я людини».

Йдемо далі, щоб знати враження про рідну мову, і знайдемо слова П. Шофроника: «Народ, що не усвідомлює значення рідної мови для свого вищого духовного життя і сам її відкидає й відрікається, чинить над собою самовбивство».

У світі налічується близько три тисячі мов, напевно, більше. Одні з них перебувають між собою у близькій спорідненості, інші більш віддалені одна від одної. Ми, українці, маємо великий шанс спілкуватися із поляками, сербами, чехами, хорватами, росіянами, білорусами, македонцями, болгарами, словаками, бо їх мови споріднені із українською.

Про нашу мову – українську, – можемо писати і не дійдемо

до кінця, бо існує надзвичайно багато наукових джерел, і, думаю, що наша мова – українська – надзвичайно милозвучна, і тому Гімн України «Ще не вмерла Україна» був визначений найкращим у світі.

Не можу закінчити без прислів'їв і приказок, пов'язаних із мовою, не лише українською:

- Що маєш казати – наперед обміркуй;
- Говори мало, слухай багато, а думай ще більше;
- Краще не договорити, аніж переговорити;
- Мудрий не все каже, що знає, а дурний не все знає, що каже;
- Дурний язик голові не приятель;
- Слово до слова – зложиться мова;
- Добре слово краще за гроші;
- Не говори, що знаєш, а знай, що говориши;
- І від солодких слів буває гірко;
- Не кидай словами, як пес хвостом;
- Дав слово – держись, не дав – кріпись;
- Умій сказати, умій і змовчати;
- Від теплого слова і крига скресне;
- Гостре словечко коле сердечко;
- Слово – не стріла, а раниць глибше;
- Більше діла – менше слів;
- Хто мовчить, той двох навчить;
- Їж борць з грибами і тримай язик за зубами.

Олександра ЧИГА,

учениця XII-ого класу Радівецького національного коледжу імені Еудоксія Гурмузакі Сучавського повіту

ВІДКРИТТЯ ОЛІМПІАДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І РОМАНСЬКИХ МОВ

На початку місяця квітня – в період 6-10 IV 2015 р. – у місті Бая Маре відбувся національний етап Олімпіади Романських мов (французька, іспанська, італійська і португальська мови) і Олімпіади з української мови. В цих змаганнях брали участь понад 700 учнів і викладачів із всієї країни.

Урочистість відкриття відбулася в приміщенні Профспілкового Дому Культури міста Бая Маре в присутності префекта повіту Марамуреш Антона Рогіяна, представників Інспекторату Освіти повіту Марамуреш – генерального інспектора проф. Ани Молдован, заступника генерального інспектора – проф. Васіле Бана, інспектора для української мови повіту – проф. Симони Малярчук,

представників Міністерства Виховання і Наукового Дослідження – генерального інспектора – генерального інспектора Мануєли-Делії Ангел, Ельвіри Кодря – радника управління Міністерства викла-

дання мовами нацменшин (для української і польської мов).

На національному етапі Олімпіади з української мови взяли участь 48 учнів, 8 викладачів та 12 членів центральної комісії. З Мараморощини взяли участь 16 учнів із шкіл сіл Вишавської Долини, Кричунова, Верхньої Рівни та із Реміт. Учні з цих сіл – представники VII-VIII класів, а для IX-XII класів представилися учні ліцею ім. Т. Г. Шевченка із міста Сігета.

Наприкінці урочистості відкриття учні українського ліцею із м. Сігета, Ліцею Мистецтв із м. Бая Маре і Палацу Дітей представили перед глядачами гарний концерт.

проф. Іван ЛАЗАРЧУК
м. Бая Маре

Вивчання української мови в Румунії

(Закінчення. Продовження з попереднього числа)

-три варіанти для письмового національного тестування з української мови та літератури та румунської мови й літератури і математики та навколишнього середовища для учнів 4-го класу,

-три варіанти для письмового національного тестування з української мови та літератури, румунської мови та літератури та іноземної мови для учнів 6-го класу,

-чотири варіанти для письмового національного іспиту з української мови та літератури і методики викладання української мови у садочках для вихователів,

-чотири варіанти для письмового національного іспиту з української мови та літератури і методики викладання української мови та літератури у початкових класах для вчителів,

-чотири варіанти для письмового національного іспиту з української мови та літератури і методики викладання української мови та літератури для професорів української мови та літератури,

-чотири варіанти для письмового національного іспиту з української мови та літератури і методики викладання української мови у садочках для отримання остаточного ступіня для вихователів,

-чотири варіанти для письмового національного іспиту з української мови та літератури і методики викладання української мови та літератури у початкових класах для отримання остаточного ступіня для вчителів,

-чотири варіанти для письмового національного іспиту з української мови та літератури і методики викладання української мови та літератури для отримання остаточного ступіня для професорів української мови та літератури,

-три варіанти для Олімпіади з Української мови та літератури, повітовий етап для 6-12-их класів,

-три варіанти для Олімпіади з Української мови та літератури, національний етап, для 6-12-их класів,

-регламент організації та проведення Олімпіади з Української мови та літератури,

-регламент організації та проведення Національного Конкурсу “Історія і традиції української меншини в Румунії”,

-бази даних про освіту українською мовою (число учнів, число навчальних закладів, число викладачів і т.д.),

-затвердження додаткових дидактичних матеріалів (Робочий зошит для учнів I-го класу, Українська мова-Додатковий посібник для III-го року навчання і т.д.),

-різні інформативні матеріали про освіту українською мовою для Департаменту міжетнічних відносин, для Департаменту міжнародних зв'язків, для Міністерства закордонних справ та для інших установ.

Згідно з нормативними документами Міністерства Виховання і Наукових Досліджень Румунії, головним є розробка нових навчальних програм з Української мови (Спілкування на рідній мові), Музики та Руху і Релігії – Український Православний Культ для загальноосвітніх навчальних закладів. Нові програми мають бути спрямовані на реалізацію сучасних підходів до мовної освіти, нових пріоритетів, критеріїв. Головним при укладенні програм має бути орієнтація на задоволення потреб і культурних запитів особистості, пов'язаних із практичною діяльністю, духовним життям, комунікативними інтересами.

За останні два роки, в результаті зусиль представника в Міністерстві Виховання і Наукових Досліджень Румунії та вчителів садочків, початкового та 1-4-их класів, вчителів музики та інформатики і радника Українського Православного Вікаріату, м. Сігету Мармаціей, повіт Марамуреш, були видані на румунській і вперше на українській мовах, за певною структурою поданою Інститутом педагогічних Наук, навчальні програми з Української Мови (Спілкування на рідній мові), Музики та Руху і Релігії – Український Православний Культ для початкового та 1-2-го класів та навчальні програми з Української Мови, Музики та Руху і Релігії – Український Православний Культ для 3-4-их класів.

Ельвіра КОДРЯ,
радник у Дирекції з освіти мовами національних меншин Міністерства виховання і наукових досліджень Румунії

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»
Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії